

HET GEBRUIK VAN REMEDIËRENDE SOFTWARE SPELLING TIJDENS DE REGULIERE LESSEN

Chris Van Vliet

Inleiding

Het gebruik van remediërende software dient volgende doelen:

- Reflecteren over spellingsstrategieën/differentiëren om structurele problemen te voorkomen, ook bij occasionele aanpak (zie eindtermen/kerndoelen: leerlingen tot gemengde speller brengen).
- Automatisatie van bepaalde spellingsstrategieën.

Via: inzichten uit remedial teaching toepassen in de reguliere les :

- *Screening*: signaleren leerlingen met leerstoornis, zwakke leerlingen.
- *Foutenanalyse*: in kaart brengen deficits en sterke kanten van de individuele leerling.
- *Reflecteren* over de strategie die van toepassing is.
- Op basis van de foutenanalyse individueel aan de slag met computerprogramma dat *product/procesfeedback* geeft i.f.v. spellingsstrategie/*automatisatie*.

1 Remediale hulp binnen het taalbeleid van een school

Binnen haar taalbeleid kan een school ervoor kiezen om haar instromende leerlingen op systematische wijze te *screenen* (1) voor spelling en lezen om op systematische wijze leerachterstanden en leerstoornissen voor Nederlands op te sporen met het oog op individuele *remediëring* binnen of buiten de school en remediëring tijdens de reguliere lessen.

De foutenanalyse en *diagnose* van de deficits geeft inzicht in de gehanteerde spellingsstrategieën en biedt nuttige informatie zowel voor de gedifferentieerde aanpak van de reguliere spellingsles als voor de *remediale hulp*.

Screening: wil zo vroeg mogelijk risico-leerlingen identificeren via o.a. bevraging ouders over mogelijks leermoeilijkheden of via schooldossiers. Een systematische schoolse toetsing van kennis en vaardigheden laat toe leerlingen door te verwijzen voor nauwkeurigere evaluatie: de diagnose.

Diagnose: metend worden een aantal kenmerkende symptomen van een leerprobleem of leerstoornis opgespoord en op hun ernst beoordeeld om de deficits en sterke kanten van de leerling zijn. De foutenanalyse geeft aan welke strategieën de leerlingen bij voorkeur hanteert en in welke mate hij ze beheerst.

Remediëring (remediale hulp, remedial teaching): bij vastgestelde leerstoornissen

krijgt de leerling niet gebruikte strategieën aangeboden en inefficiënte strategieën worden afgebouwd met als doel het leerklimate en de leerprestaties te verbeteren. (Peter Van Vugt 1999).

2 Spellingonderwijs binnen het taalbeleid van een school

Uit onderzoek (Dewaide en Meijer 1997) is gebleken dat eindtermen in Vlaanderen en kerndoelen in Nederland nauw overeenkomen.

Ten aanzien van spelling pleiten beide voor een *occasionele aanpak* en schuwen systematische deeloefeningen. Er moet *differentiatie* mogelijk zijn, zodat verschillende *strategieën* (1) aan bod komen. Leerlingen moeten leren reflecteren over het gebruik van spelling.

In de praktijk lijkt spelling vaak traditioneel benaderd te worden. Regels en deelvaardigheidsoefeningen zijn sterk aanwezig. Omdat leerkrachten spellingsproblemen niet voldoende kunnen diagnostiseren, ontbreekt de remediërende aanpak.

Er is weinig materiaal voorhanden dat geschikt is voor de 'gewone' (reguliere) lessen. Het onderzoek concentreert zich voornamelijk op dyslectici en jongeren met taalleerproblemen.

Spellingsonderwijs is ondergeschikt aan het domein schrijfvaardigheid, maar aandacht voor spellingsstrategieën is nodig om structurele problemen te voorkomen bij sommige leerlingen.

Een slechte spelling leidt in Vlaanderen nog tot maatschappelijke veroordeling (Henneman 1994) en wordt gerelateerd aan geringe intelligentie, slordigheid en luiheid, wat tot frustraties, vermijdingsgedrag en minderwaardigheidsgevoelens leidt bij zwakke spellers. Heel wat leerlingen die problemen hebben met de spelling van het Nederlands, hebben die problemen ook bij de spelling van vreemde talen. Dit leidt tot demotivatie en negatief zelfbeeld. Correct spellen speelt dan als selectie criterium mee.

Psycholinguïsten (Sandra, Frisson en Daems 2000) noemen het belang dat het onderwijs en de maatschappij met name aan dt-fouten hechten, overdreven groot. Ze vinden dat leerkrachten veel minder aandacht moeten besteden aan de werkwoordspelling en moeten ophouden dit soort fouten zwaar te bestraffen.

3 Gebruik van remediërende software binnen het taalbeleid

Computerprogramma's die geschikt zijn voor remedial teaching bij leerstoornissen (o.a. oefenprogramma's (practice and drill), instructieprogramma's (tutorial), educatieve spelprogramma's, ...) beantwoorden aan bepaalde orthodidactische principes.

Belangrijk daarbij zijn de feedbackmogelijkheden die het programma biedt.

- uitsluitend goed/foutvermelding
- productgerichte feedback (algemeen, herhaling instructie, hint, uitleg, aangeven denkrichting, stapsgewijze uitleg, doorloop algoritme,...)
- persoonsgerichte feedback (positief, ga zo door, ...)
- resultaatgerichte feedback (score, foutenoverzicht, foutenanalyse, ...)

Kenmerkend voor een goede feedback is dat die zo specifiek mogelijk ingaat op het probleem van de leerling en hem verder helpt bij het vinden van het juiste antwoord.

4 Een concrete toepassing : spelling werkwoorden

4.1 Screening en foutenanalyse spelling werkwoordsvormen

Bv. spellingtoets over werkwoorden (Vanderlocht en Ghesquière 1998)

Via dit genormeerd screeningsdictee worden de zwakste leerlingen gesignaleerd en kan per leerling een foutenanalyse opgesteld worden die zijn deficits en sterke kanten in kaart brengt. De situatie voor de ganse klasgroep kan in kaart gebracht worden.

SPELLINGTOETS OVER WERKWOORDEN

Model opdrachtenformulier (VORM A)

1. raden	(tt)	Je ... nooit wat ik gekregen heb voor mijn verjaardag.
2. schieten	(vt)	De kampioen ... alle pijlen in de roos.
3. aanvaarden	(tt)	Waarom .. je dit biljet niet.
4. verwachten		Het geneesmiddel had niet het ... effect.
...		
50. besteden	(bevel)	Stijn, ... je geld niet aan zo'n prullen.

Model antwoordformulier

Naam : ...	Voornaam: ...		
School : ...	Klas : ... Nr : ...		J – M
Datum: .../.../...	.../50 Pc :		Cat:

- 1
- 2
- 3

ANALYTISCH SCOREFORMULIER SPOWERK A/B

Naam : Voornaam :

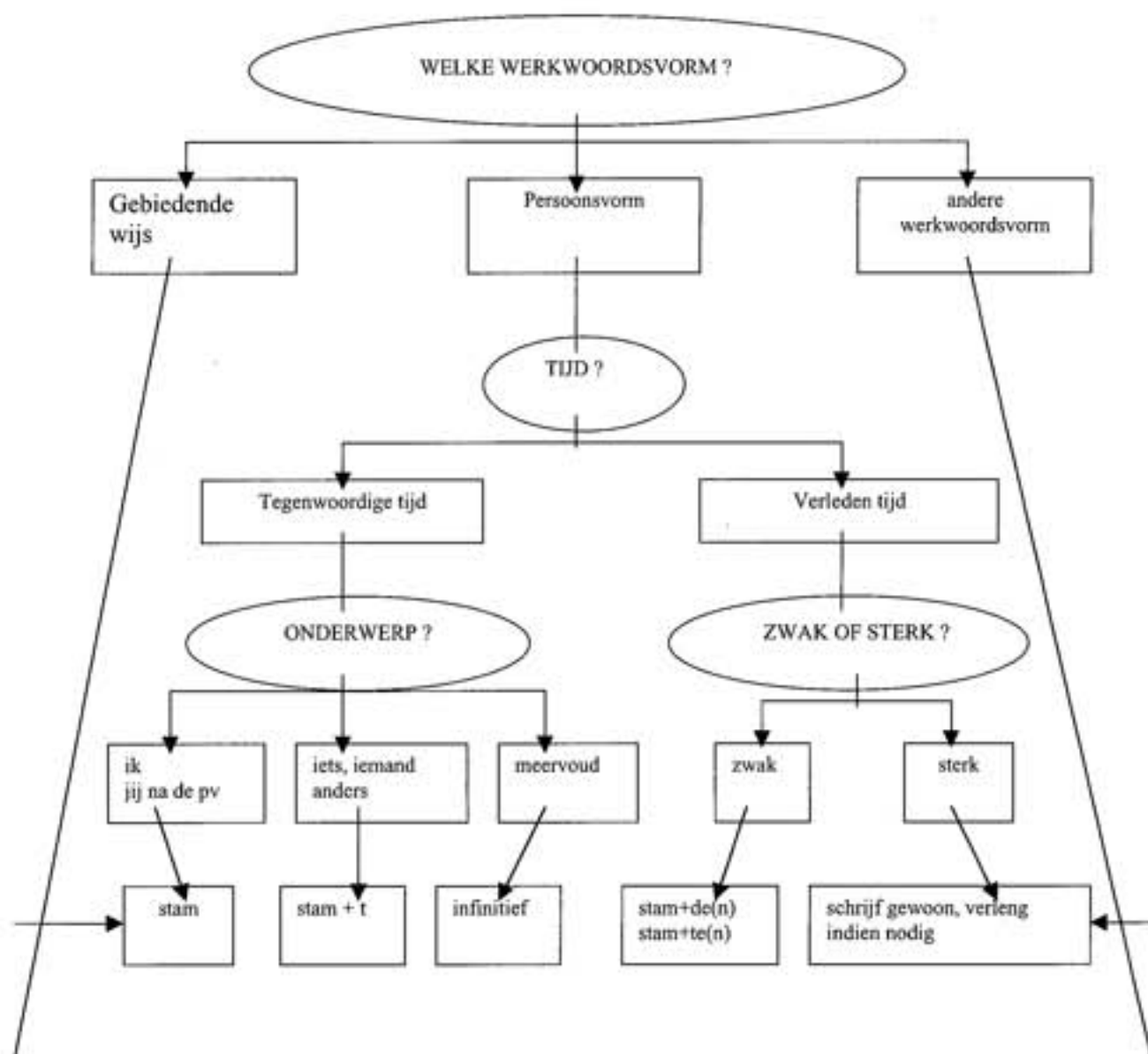
School : Klas: Nr.: J – M

Datum : .../.../... .../50 Pc: Cat :

a. tegenwoordige tijd	.../15	... %	10%-grens: <7/15
-----------------------	--------	-------	------------------

1. stam eindigt op d	1	20	32	36	45
2. stam eindigt niet op d of t	6	19	22	28	30
3. 'je' komt na de pv	3	15	46		
4. 'je' is niet het onderwerp	9	37			

Model algoritmisch stappenplan

4.2 Gebruik van remediërende software

4.2.1 Reflectie over de gehanteerde spellingsstrategie, nl. regelstrategie en de foutenanalyse

4.2.2 Aanbreng algoritme schema

4.2.3 De leerling gaat individueel aan de slag met computerprogramma en algoritmisch schema op basis van de deficits uit de foutenanalyse

De feedback verplicht de leerling bij fouten het algoritme te doorlopen (reflectie gericht op automatisatie). Het programma geeft ook resultaatsfeedback.

De leerling houdt een overzichtje bij van de vorderingen, moeilijkheden en inzichten (soort 'leerjournaal').

In een volgende stadium krijgt de leerling een 'leeg' algoritmisch schema (zonder tekst).

Uiteindelijk werkt de leerling zonder schema.

Bibliografie

Dewaide, D e.a. (1997), *Spellingonderwijs, een schip zonder kompas? Een verkenning van het spellingonderwijs in Nederland en Vlaanderen*. Utrecht: IVLOS.

Henneman, K. (1994), *Problemen voor gevorderde spellers, signalering, diagnostiek en begeleiding*. Bussum: Couthino.

Kleynen, R. (1992), *Hardnekkige spellingsfouten, een taalkundige analyse*. Lisse: Swets en Zeitlinger.

Sandra Dominiek, Daems Frans & Frisson Steven (2001), Zo helder en toch zoveel fouten! Wat leren we uit psycholinguïstisch onderzoek naar werkwoordfouten bij ervaren spellers? In: *Tijdschrift van de vereniging voor het onderwijs in het Nederlands*, 30:3 (2001), p. 3-20.

Vanderlocht, M & R. Ghesquière (1998), *Spowerk*. Leuven/Amersfoort: Acco.

Van Vugt, P. (1999), *Inleiding tot bijzondere vormen van leer-en ander gedrag*. Antwerpen: UA/CBL.

Noten

1 Spellingsstrategieën: een goede speller is een 'gemengde speller' die de auditieve strategie, de regelstrategie en de woordbeeldstrategie geïntegreerd toepast. Een zwakke speller valt vaak terug op een voorkeurstrategie die hij onvoldoende beheerst.